

הגורם הבריטי במדיניות הציונית

ת עמדתנו כלפי הגורם הבריטי עלינו לבסס על כמה יסודות ראשוניים. היסוד הראשון הוא, שהארץ נתונה מבחינה גיאופוליטית באזור האינטרסים הבריטיים. במידה שאפשר להקיש מן העבר אל העתיד מותר לשער שכך ישאר הדבר גם בתקופה הקרובה, אף שלא מן הנמנע הוא שיצטרפו גם גורמים אחרים להשפעה ניכרת יותר בחלק-עולם זה. איננו יכולים לדעת, מה יהיו יחסי הכוחות בעולם לאחר המלחמה, אבל ודאי הוא כי אנגליה תצא מחוזקת ממלחמה זו. היא תצא מחוזקת, מפני שהיא אחד הכוחות המנצחים, ומבחינה ידועה יש לה חלק מכריע בנצחון. אנו עומדים, איפוא, בפני עובדות הכפויות עלינו ע"י השתלשלות אובייקטיבית. ועובדות אלו הן הקובעות, גם אילו באנו למסקנה שהקשר עם בריטניה אינו רצוי לציונות, ורצויים לנו קשרים אחרים. כאן מכריע לא "הרצוי", אלא "המצוי": מהי המציאות ומה עלולה להיות המציאות.

יסוד עיקרי שני הוא, שהגשמת הציונות מחייבת אותנו לזיקה אל הכוחות הדימוקראטיים בעולם. יתרונו של המשטר הדימוקראטי לדידנו איננו בזה שהוא מבטיח מראש את נצחוננו, או שהכוחות השליטים במשטר הדימוקראטי יעמדו תמיד לימיננו. יתרונו הוא בזה, שאיננו שולל מאתנו מראש את חופש הביטוי והפעולה, ומשאיר לנו אפשרות של התארגנות ושל פעולה עצמית.

הזיקה האורגנית שלנו לדימוקראטיה מזיקה אותנו לאנגליה ולגורמים דימוקראטיים אחרים בעולם. ברם, לגבי אנגליה יש כאן, כאמור, צירוף של שני יסודות — רצוננו להיות נזקקים אל גורם דימוקראטי, והעובדה שאנו נתונים במסגרת הגורם הבריטי דווקא.

ב

בדברנו על הדימוקראטיה הבריטית הרי כוונתנו למשטר השורר בתוך אנגליה פנימה, ואילו כשאנו מדברים על היותנו נתונים במסגרת השלטון הבריטי, הכוונה היא לאותו שטח של חיים בריטיים שאיננו דווקא דימוקראטי. עלינו להבהיר סיבוך זה.

כל עם יש לו שני פנים — כלפי פנים וכלפי-חוץ. ואפשר לבחון אותו עם משתי נקודות-מבט: א) כיצד הוא חי את חיי העצמיים, מה יחסי הפרטים והקיבוצים החברתיים בתוכו פנימה; ב) באיזה יחס הוא נמצא עם עמים אחרים ומהו אופי הופעתו ביניהם. יש עמים שלדידם קיימת זהות ידועה בין חייהם כלפי פנים לבין הופעתם כלפי חוץ. יש הרמוניה בין המשטר הפנימי של העם השוויצרי לבין התנהגותו כלפי העולם החיצוני, אבל לא כל עם זוכה

לאושר של הרמוניה כזאת. כי מהו הדבר הקובע את ההרמוניה הנ"ל לגבי שווייץ? — גורלה ההיסטורי: ארץ קטנה, משובצה במערכת עמים גדולים וצריכה לשמור תמיד על נייטרליותה. שווייץ היא עצמאית במלוא מובן המלה ושום מדינה אחרת אינה שולטת בה, ואף היא אינה שולטת בשום מדינה אחרת ובשום עם אחר. לא כל העמים ולא כל המדינות נמצאים, כידוע, במצב כזה; יש עמים הנהנים ממידה ידועה של חופש בסידור ענייניהם הפנימיים, אבל הם נתונים למרותו העליונה של עם אחר. מאידך גיסא, יש עמים השולטים על עמים אחרים, ודבר זה עושה את מעמדם בעולם מורכב מאוד. אנגליה הנהיגה בתוך חייה הפנימיים מידה גדולה מאוד של חופש ושיוון, וחתירה בלתי-פוסקת ליתר חופש וליתר שיוון היתה ליסוד הטבוע עמוק באפיו של עם זה. אבל יחסיה של אנגליה עם מערכת שלמה של ארצות ועמים אינם בנויים על יסודות של חופש ושיוון, וגם אנו נתונים במעגל הבריטי הזה. ברם, אנו עלולים להיר כשל בחשבוננו, אם נבסס את הערכתנו לגבי העם האנגלי אך ורק על שטח אחד של חייו, על שטח יחסיו עם עמים אחרים, ודוקא עם אלה שהוא שליט עליהם. כדי להגיע להערכה מלאה ונכונה של הגורם הבריטי. ז. א. להערכה היחידה היכולה לשמש בסיס למדיניות ציונית מציאותית, עלינו להביא בחשבון את שני השטחים גם יחד, כי שני השטחים אחוזים ומשולבים זה בזה והשפעתם, השפעת-גומלין היא.

בשביל מלחמתנו המדינית יש חשיבות מכרעת לעובדה, שאנו יכולים לערער על מעשי השלטון בפני בית-דין גבוה יותר, בפני בית-הדין של דעת-הקהל. נניח לרגע, שבארץ-ישראל היתה שולטת בעשרים השנים האחרונות איטליה הפאשיסטית, והיינו מגיעים — כפי שהיינו מוכרחים להגיע — לידי התנגשויות חריפות עם השלטון; ברם, במקרה זה היינו נטולים כל אפשרות של ערעור על מעשי השלטון. לא מפני שדעת-הקהל האיטלקית היתה אוטמת אוון לדברינו, אלא משום שהיא לא היתה בנמצא. באותו מובן שהיא קיימת במשטר הדימוקראטי. לגבי אנגליה ואמריקה פתוחה תמיד האפשרות לערעור. יהדות ארצות אלו רשאית לפעול, רשאית להתארגן, רשאית להשמיע את קולה כיהדות, כחלק של העם היהודי. התנועה הציונית, בתור כוח עולמי, יש לה אפשרות חפשית של מגע עם התפוצות הללו ועם ידידנו הלא-יהודיים שם. כן חפשי הישוב, על מוסדותיו העליונים להתקשר עם גורמים מסייעים לו בחו"ל, ללא הפרעות ואיסורים.

אמנם, יש וגם במשטר הדימוקראטי עושה השלטון דברים על דעת עצמו, בלי הזדקק למסודות פרלמנטריים. אבל אפילו דבר זה איננו דן את גורל הערעור לכשלון, שכן במשטר דימוקראטי הדברים נתונים יותר בכור-ההיתוך מאשר באיזה משטר אחר. קיים שם זרם חפשי של מחשבה, ותמיד אפשרית בדיקת החלטה מחדש. בית-הדין של דעת-הקהל יושב ישיבת-קבע והוא רשאי בכל עת ובכל שעה לבדוק את פסק-הדין הפוליטי כרצונו. זוהי מהותו של משטר דימוקראטי. אין דבר זה מבטיח בשום אופן מראש הצלחה. אבל הוא מבטיח אפשרות של היאבקות, ואפשרות זו עצמה צופנת בקרבה תנאי מוקדם לסיכוי של נצחון. אם זו איננה — אין כל סיכוי.

המשטר הדימוקראטי כשלעצמו במעצמה זו או אחרת איננו מבטיח עדיין את הצלחתנו. השאלה היא, מה הם האינטרסים הלאומיים הממשיים של העם הנדון, המברר אותם בדרך דימוקראטית. המשטר משפיע אמנם על האינטרסים הלאומיים, אבל אין הוא קובע את אפיינים היסודיים. את אפיינים קובע גורלו של העם בעולם, מקומו על כדור הארץ, התנאים ההיסטוריים בהם התפתח, פגישותיו והתנגשויותיו עם עמים אחרים.

מה הם, אפוא, יחסינו עם אנגליה מבחינת האינטרסים היסודיים שלה? אנו יכולים לקבוע הנחה אחת יסודית: הניגוד המדיני שבינינו ובין אנגליה בארץ-ישראל איננו ניגוד ישיר. אין זה אומר, שהכוח העומד עכשיו בפנינו, כפי שהדבר מתבטא בספר הלבן ובפעולות השלטון המכוונות להגשמתו, איננו כוח בריטי, או שההתנגשות איננה התנגשות ישירה בינינו ובינה. אבל מבחינת שרשי הניגוד — אין כאן ניגוד ישיר. נקח, לדוגמא, עוד פעם את איטליה. אילו שלטה איטליה על ארץ-ישראל, היה מתגלה ניגוד לאומי ישיר בינינו לבינה, כי היא היתה מעוניינת כאן לטובתה-היא באותו דבר עצמו שאנו מעוניינים לטובתנו-ראנו. טובת ההנאה העיקרית שלנו בארץ היא ההתישבות. במה היתה איטליה מעוניינת בארץ? בהתישבות של איטלקים, כדי לפתור את שאלת עודף האוכלוסיה בארץ-המולדת. ההתנגשות בין שתי טובות-ההנאה אלו היתה אז בלתי-נמנעת, ונקל לשער, מה היה מתרחש אילו כבשה איטליה את ארץ-ישראל כתוצאה ממלחמה זו. איטליה היתה רואה, כי בא גורם אירופי לארץ והוכיח אפשרות של יצירת חקלאות מודרנית בה. והיא היתה אומרת: טוב ויפה; אבל עכשיו נשתמש אנו בהזדמנות זו ונשלח הנה מתישבים איטלקיים; מעכשיו ואילך נסגור את הארץ בפני מתישבים יהודיים. — כי במידה שיש עוד אפשרות של התישבות ופיתוח, נחוצה היא לנו לעצמנו. זה היה ניגוד ישיר בשרשיו.

בינינו ובין אנגליה ניגוד כזה איננו בנמצא. נניח לרגע, שהגורם הערבי איננו קיים, וארץ-ישראל היא ארץ ריקה — הניגוד בינינו ובין שלטון איטלקי היה מתבלט בכל כוחו גם במקרה זה. ואילו בינינו ובין אנגליה לא היה קיים אז כל ניגוד חמור. נקטתי בהגדרה „ניגוד חמור“, מפני שאפשרית מידה ידועה של ניגוד ישיר גם בינינו ובין אנגליה. כך, למשל, יש חוגים באנגליה הסבורים שאין לתת לתעשייה הארצישראלית להתפתח יותר מדי בכיוונים ידועים, באשר היא „גוזלת“ שוק המזרח מהתעשייה הבריטית. יתכן גם חשש אצל חוגים אנגליים ידועים, שהארץ תיהפך לבעלת-ברית של יריבי אנגליה אם תהיה מדינה עברית עצמאית. ואחרון אחרון: יש שנאת ישראל גם באנגליה, ויתכנו באנגליה חוגים שמתוך שנאת-חינם לעמנו ירצו למנוע את גאולתנו המדינית.

ברם, כל האלמנטים הנ"ל של ניגוד ישיר בינינו ובין אנגליה, אינם מצטרפים לגורם מכריע. כדי לעמוד בפניהם ולהתגבר עליהם מספיקה העובדה של עליה והתישבות יהודית ויצירת העובדה של גידול כוחנו בארץ. מה שמכריע ביחסינו אנו עם אנגליה הריהו לא ניגוד ישיר (ממשי או מדומה), אלא ניגוד אחד בלתי-ישיר, ששרשיו נעוצים במציאותה של ארץ-ישראל כיום, בתור ארץ שיש בה אוכלוסיה ערבית והיא מוקפת ארצות שאוכלוסיתן ערבית.

הגורם הערבי הוא הלוחץ על אנגליה, והיא — מתוך הערכת האינטרסים שלה — מביאה בחשבון את הלחץ הזה נגדנו.

ד

השאלה היא: לאיזה אמצעים אנו זקוקים בהיאבקות זו עם אינטרס בריטי מסויים, הנובע מתוך פגישת הגורם הבריטי עם הגורם הערבי. שלוש טענות יש לנו שאנו יכולים וגם חייבים להשתמש בהן. ראשית, טענת הצדק; שנית, טענת האינטרס; שלישית, טענת הכוח.

טענת הצדק ברורה. אין בשום אופן להתיראש מכוחה המשפיע והמפעיל. דווקא בעולם הדימוקראטי יש דברים שממשלה מוכרחה להתחשב בהם. אם לחלק גדול של אישי האומה ברור שהצדק מחייב לעשות איזה דבר, אין ממשלה דימוקראטית יכולה לעמוד לאורך-ימים בפני הלחץ הזה. אמנם הצדק הוא גורם יחסי; הוא מוגבל לעתים ע"י שיקולים של אינטרס לאומי-חיוני, וע"י תחושת הצדק כלפי הצד-שכנגד. אבל גורם הצדק מובא בכל-זאת בחשבון. לפיכך כדאי לנו להשקיע מאמצים גדולים לשם הוכחת צדקתנו, כי דבר זה נושא פרי ונותן תוצאות. זהו יסוד חשוב מאד בהיאבקותנו, וחלילה לנו לקבל אוריינטציה מדינית או להיכנס למצב נפשי, שפירושם זלוזל ביסוד זה ויאוש ממנו. וכמו בכל שטח, כך גם בשטח זה קשורים ומשולבים עניני חוץ עם עניני פנים. אם אנו משמיטים מדינו את המכשיר הזה בהיאבקותנו כלפי חוץ, הוא עלול להקנות ולהחליד גם בהכרתנו הפנימית. והרי מה כרתנו בצדקת מפעלנו אנו שואבים את הכוח לעמוד במערכה, גם כשאחרים אינם מכירים בה.

היסוד השני של מדיניות-החוץ הציונית הוא האינטרס של בעל-דברנו. לא אנו הקובעים, מה הם האינטרסים של גורם מדיני זר. אבל איננו פטורים מהתאמצות מתמדת להגביר בשורות הגורם הבריטי אותם יסודות. הרואים באוריינטציה פרו-ציונית שותפות-אינטרסים בין אנגליה לבין העם היהודי. השאלה, מהו האינטרס הבריטי — משמשת בתנאי המשטר הבריטי הדימוקראטי נושא לדיון ולויכוח בלתי-פוסק והיא שנויה במחלוקת באופן מתמיד. ואם בענינים שהעמדה הבריטית ביחס אליהם היא פרי מסורת של דורי-דורות, נמצאים תמיד מתכחשים אליהם ומציעים לבדוק אותם-מחדש, הרי בענין שלנו — שהוא פרי התגבשות-דעות מאוחרת-ביחס ובתקופה קשה ומסוכסכת — על אחת כמה וכמה. יש חוגים במדיניות הבריטית המחזיקים בענין הציוני בתומם ומתוך דאגה לשמו, ואולם יש גם יסודות אחרים, המסיקים (כתוצאה מפגישתם עם המזרח), שהאינטרס הבריטי מחייב תמיכה בארץ-ישראל יהודית. יש המרחיקים לכת ותובעים תמיכה גמורה ויש המסתייגים בענין זה. יש דרגות שונות, ואנו מצויים לחזק דרגות מסוימות.

אבל זה אינו ממצה עדיין את בעיית האינטרסים. השאלה שלנו היא לא רק ארצי-ישראלית כי אם עולמית. ויש אינטרס לעולם כולו לפתור את השאלה היהודית. כך או אחרת. אין אחדות לגבי אפשרות הפתרון ואין אחדות גם בין אלה הסבורים שיש להם פתרון הוגן; (אלה האחרונים הם מיעוט, ואילו הרוב הגדול איננו רואה כל פתרון). אולם אין אינטרס עולמי שלא לפתור את השאלה. כאן נפתח לפנינו רקע להסברה, להוכחה ולשכנוע — שיתכן רק פתרון אחד. זהו האלמנט השני של מדיניותנו בשטח שיתוף-האינטרסים.

היסוד השלישי של מדיניותנו צריך להיות הכוח. את מושג הכוח יש לראותו במשמעותו הרחבה. כוח — זהו כל גילוי 'עצמי' של יכולת-פעולה שלנו. אם, למשל, אנו מעלים יהודים לארץ-ישראל, בדרך זו או אחרת, הרי זה כוח. כל גיבוש עמדה נוספת בארץ, בין בדרך יסודם של מפעלים חדשים ונקודות-התישבות, ובין בדרך הגברת הנקודות הקיימות — פירושו כוח. עובדת קיומו של הישוב עם הצרכים והתביעות שלו ונכונותו לעמוד עליהם בתוקף, משנים משהו ביחסיה-הכוחות בארץ. אם לראות את הכוח במובנו זה, הרי יש לגורם-הכוח השפעה מכרעת. אבל יש משמעות ספציפית יותר של כוח מדיני, והיא — השימוש בכוח-ממש כדי לבצע דברים, או כדי למנוע ביצועם של דברים ע"י אחרים.

ה

עלינו לשלול את ההנחה, שבשום פנים ואופן לא נוכל להיזקק לשימוש בכוח-ממש; אבל עלינו גם לשלול את העמדה, האומרת שעלינו להטיל את כל יהבנו על השימוש בכוח-ממש. שאלת ההגבלות המוטלות עלינו בשטח זה היא רצינית מאוד. ודווקא לשם יעילות השימוש בגורם-הכוח עלינו לעמוד עליהן. תהא בכך משום החלשה רבה של מעמדנו המדיני אם תשתרר ההרגשה בתוכנו, שאין לפנינו דרך אחרת אלא השימוש בכוח, ורק בדרך זו בלבד נוכל להצליח. העמדה הזאת מזיקה לגורל היאבקותנו המדינית.

יש חיוב מדיני רב. אם הגורמים שאנו מתנגשים אתם יודעים שהיהודים מסוגלים להשתמש בכוח כדי להגן על עצמם ועל עניניהם בארץ. כל מעמדנו המדיני יהרס מיסודו אם תתגבר ההכרה בקרב גורמי-חוץ, ששום דבר, שום עוול, שום פגיעה ושום גזירה אינם מסוגלים להביא את היהודים לידי שימוש בכוח. אבל תהיה זאת, מאידך-גיסא, החלשה רצינית של סיכויינו, אם גורמים אלה יהיו סבורים, שהיהודים ויתרו על כל דרך אחרת והם תולים את כל תקותם בשימוש בכוח בלבד. 'זה לא יחזק אותנו בעיני אחרים; זה רק יאמר להם, שכל נסיונותינו לפתוח בהתקפה מדינית באנגליה, באמריקה ובעולם כולו נכשלו, שאין יותר השפעה לעם היהודי בעולם, שאין לו בעל-ברית, שהיהודים נאשו מלהוכיח לאחרים שהם צודקים, והחליטו בלית-ברירה ומתוך יאוש גמור להישען אך ורק על מעט הכוח הממשי שהצליחו לרכוז בארץ-ישראל.

מצבנו בארץ איננו כזה, שאנו כבר יושבים כאן במספר המניה את דעתנו וכל הבעיה היא רק להשתחרר משלטון אחרים. אנו צריכים להעלות עוד יהודים רבים לארץ, והשאלה עדיין איננה ארצישראלית בלבד, אלא גם בינלאומית. 'אלה שצריכים לבוא הנה פוורים על-פני העולם והם ודאי תלויים ביחסם של גורמים אחרים. השתררות הנחת-היאוש בתוכנו במצב זה — פירושה כאילו במורידנו מקפחים אנו את היקף הבעיה שלנו והופכים אותה מבעיה בינלאומית מקיפה לבעיית ארץ אחת, ז. א. שאנו מצמצמים את חזית-ההתקפה שלנו ומצרים את הבסיס המדיני עליו אנו עומדים. זה אינו עשוי לחזקנו כלל. וכשאנו מדברים על שימוש בכוח, עלינו לזכור תמיד את הפעולה המדינית כולה. התכונה לשימוש בכוח מחוייבת להיות חלק אורגני של התכונה המדינית הכללית שלנו. זוהי הגבלה ראשונה וחמורה מאוד.

שנית, עלינו להבחין בפרשה זו של "שימוש בכוח" בין שני שטחים שונים. יכול להיות שימוש בכוח במקרה מסוים ולשם תפקידים מסויימים, ויכול להיות שימוש כולל, סיטוני, לשם השגת המטרה המדינית העיקרית. השטח הראשון ניתן לשיקול דעת בכל מקרה ומקרה (או שיכול לעשות שיקול-דעת גם פעם אחת לגבי בעיות מסויימות); לגבי דידו יכולים אנו לומר במקרה זה — כן, במקרה אחר — לא. אפשר גם לומר: לגבי ענין מסויים בנסיבות מסויימות — כן, לגבי אותו ענין בנסיבות אחרות — לא. איננו מוציאים מידנו את הברירה, וגם אם נאמר תשע פעמים: לא, אין זה מונע בעדנו לאמור בפעם העשירית: כן, או להיפך. השטח השני הוא חמור הרבה יותר. "כן" מראש לגבי הענין השני, פירושו שאנו אומרים, כי זוהי הדרך בה' הידעיה ודרך זו בלבד נגיע לאפשרות של הגשמה מלאה של הציונות. יתכן, שנעמוד במצבים מיואשים כאלה. בשעה שעושים חשבון עתידות, אין להוציא מן הכלל שום אפשרות, וגם אפשרות קיצונית כזאת. יתכן שנגיע לנסיבות כאלו שבהן לא תישאר ברירה, והדרך היחידה למלחמה מדינית תהיה דרך זו. אם יכלו כל הקצין ולא יצליחו המאמצים לשבור את הספר הלבן, יתכן שנגיע לכך. עלינו להיות מוכנים גם לזה. אבל אין אנו יכולים וצריכים לשים לקראת אפשרות כזאת. אין אנו יכולים וצריכים להיות מעוניינים לדחוק את הקץ, כדי להביא את הדברים לידי התמודדות כוחות חד-פעמית.

יש סבורים, שסיכויי ההצלחה של שימוש-בכוח מובטחים ע"י כך, שהצד שכנגד לא ישתמש במלוא-כוחו. סברה זו מבוססת — לעתים שלא-מדעת — על הבטחון שהעולם מכיר בצדקתנו והמצפון של העולם איננו שקט כלפינו, והוא יבין שאם הביאונו לידי כך, משמע שנעשה לנו עוול גדול, ולא יתכן, איפוא, לירות ביהודים ולשפוך דם יהודי. יש הרבה מן האמת בחשבון זה. אבל אמת זו איננה בלתי-מוגבלת. לפיכך, במקרה שנשתמש בכוח, איננו יכולים לסמוך על אנושיות, עדינות ורתיעתו המוסרית של הצד-שכנגד. אנו יודעים בהיסטוריה האנגלית עובדות שאנגלים נלחמו נגד אנגלים, ואנגלים שפכו דם אנגלי. כאשר מרדו המושבות האמריקניות נגד השלטון הבריטי, היו המושבות הללו ברובן הגדול אנגליות והאנשים שעמדו בראש המרד היו אנגלים מלידה ומבטן, בכל-זאת שלחה ממשלה בריטית צבא לדכא אותם, להילחם ולירות בהם. אניות בריטיות הפציצו אז ערים אנגליות וצבא בריטי נלחם בצבא שהיה מורכב ברובו הגדול אנגלים. אמנם, מאז עברו מאה ושבעים שנה ובינתיים נשתנה משהו; והיחס אלינו כאל עם נרדף ומיוחד-במינו יוצר מצב עדין יותר מאשר היחס אז אל אותן מושבות. אף-על-פי-כן תלוי הרבה בזה, ואולי הכל, כי צד יופיע ענין שימוש-בכוח בפני העולם. מדבר זה אסור לנו להתעלם, כי בנפשנו הוא.

כשאנו מדברים על דבר שימוש-בכוח, איננו רואים בכך מצוה-לשמה, אלא אחד הכיוונים האפשריים של היאבקותנו המדינית. אין זה ענין שהוא מחוץ לשיקול-דעת לאומי אחראי, אלא הוא דורש שיקול-דעת פוליטי מקיף ביותר. משנאחו בנשק, תלוי הרבה בתגובתו של העולם, ובראש-זראשונה של אותו גורם שאנו נאבקים. אם יתגלגלו הדברים כך שדבר התנגדותנו יובן בעולם כמרידה-סתם, אין ספק שיזכאו אותנו בלירחם. אבל אם אנו מגבילים את השימוש-בכוח לעניינים שיש בידנו להוכיח שאנו צודקים בהם גם באחזנו

מאמצעי האחרון — יהי מצבנו אחר. בתקופה הקרובה פירושו של הדבר הוא, כי עלינו לקבוע שני סייגים: (א) שהשימוש בכוח לא יופיע כהתגרות מצדנו, אלא כתגובה על התגרות מצד אחרים; (ב) שנזדקק לשימוש בכוח לשם הגנה ולא לשם התקפה. ברור, שאין לגרוס הגנה אך במובן המשטרתי של מלה זו, ז. א. הגנה על החיים ועל הרכוש. אם פוגעים בעניינינו היסודיים בארץ ואנו מתקוממים נגד זה — זוהי הגנה. הגנה על חופש העליה — זוהי הגנה. מניעת הקמתו של שלטון ערבי בארץ — זוהי הגנה. אבל הרבה מאוד תלוי כאן בנסיבות, ולכן חייבים אנו בשיקול-דעת רב, מעשים בלתי-אחראים מצד מעטים עלולים ליצור עובדות מדיניות שהכלל כולו ישא באחריות להם, בין ירצה ובין לא ירצה בכך.

הקו שלנו חייב להיות: לא להרחיב את הפרץ יותר מכפי שהוא קיים, לא לאבד אף לרגע את הרגשת הקשר בין המערכות השונות והמרובות שאנו עומדים בהן. כל עוד מאמינים אנו שיש תקוה לשינוי העמדה הבריטית כלפינו, אסור לנו להפריע לתהליך זה ע"י מעשים בלתי-מחושבים, שיש בהם אולי פורקן לרגשות אבל אינם עשויים להשיג את מטרותינו המדיניות. תאמרו: זה מורכב מאוד. ודאי. זה מורכב, כי מצבנו מורכב.

אמרתי: צריך שיהיה ברור לכל שאפשר להוציא אותנו מהכלים. והרי אפשר לשאול: איך יהי הדבר ברור לצד-שכנגד, אם לא נעשה "שום דבר"? נכון, אילו פגיעות קשות בנו לא היו מביאות לידי תגובה, יכלה להשתרר הרגשה אצל הצד-שכנגד שאין מאחורינו כוח. לכן חייבים אנו להגיב על פגיעות, תגובה תקיפה ושקולה: הוה אומר, חייבים לשקול את הנסיבות ואחת "הנסיבות" היסודיות של הזמן הזה, זוהי עובדת המלחמה הזאת. בעל-ברית וידידים, ואפילו הנלהבים שבהם, מבחינים מאד בין דברים הנעשים בימי שלום ובין דברים הנעשים בימי מלחמה. ושוב: ההכרח להתחשב ברושם פעולותינו אצל הגורם הבריטי איננו נובע מהסתגלותנו לטעמו ולמושגיו, אלא מהעובדה הפוליטית הניצחת, כי כוונת מעשינו ופעולותינו — אף כוונת שימושנו בכוח — היא להשפיע עליה, להניע אותה למיכה בנו. אין הוא אויב שאפשר להכריעו, אלא בחינת שותף שחייבים להעמידו על ההפסד הנגרם לו ע"י קיפוח הצד השני. מכאן החובה לחשב את השפעת פעילותינו על דעת הציבור הבריטית. אין פירושו של דבר הסתלקות גמורה מכל מעשה שהוא בזמן מלחמה, אבל פירושו — בדיקת התגובה המשוערת של הגורם הזה עתה במידה רצינית ביותר.

מעשים בלתי-מחושבים, פזיזים או מופרזים, עלולים רק לסכן את עצמנו. על כן אסור שענין השימוש בכוח יעשה ע"י קבוצה פלונית-אלמונית שאינה נושאת באחריות כלפי הכלל, ואין לה קשר לכלל-הבעיות של תקומתנו המדינית. מי שמתיר כאן חירות לעצמו — נכנס לספירת הפשע הלאומי.

מ. בן-קרם